# OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Ochrana osobních údajů a respektování soukromého života jsou právně vymahatelná základní práva, která nelze poměřovat s obchodními nebo politickými zájmy. Evropský parlament vždy trval na tom, že je nezbytné dospět k rovnováze mezi zvyšováním bezpečnosti a ochranou lidských práv, včetně ochrany údajů a soukromí. V květnu 2018 vstoupila v platnost nová pravidla EU pro ochranu údajů, která posilují práva občanů a zjednodušují pravidla pro společnosti v digitálním věku.

## PRÁVNÍ ZÁKLAD

Článek 16 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

Články 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie.

## CÍLE

Unie musí zajistit, aby základní právo na ochranu údajů, které je zakotveno v Listině základních práv EU, bylo důsledně uplatňováno. Vzhledem k exponenciálnímu nárůstu objemu předávání údajů – přičemž největší podíl na tomto růstu tvoří EU, USA a Kanada – je třeba posílit postoj EU k ochraně osobních údajů v kontextu všech politik EU.

## DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

### A. Institucionální rámec

#### 1. Lisabonská smlouva

Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost byly právní předpisy týkající se ochrany údajů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva rozděleny mezi první pilíř (ochrana údajů pro soukromé a komerční účely za použití metody Společenství) a třetí pilíř (ochrana údajů pro účely vymáhání práva na mezivládní úrovni). Postupy rozhodování v obou oblastech se tak řídily dvěma rozdílnými soubory pravidel. Pilířová struktura zanikla s Lisabonskou smlouvou, která poskytuje pevnější základ pro rozvoj přehlednějšího a účinnějšího systému ochrany údajů a zároveň vymezuje nové pravomoci Parlamentu, jenž se stal spolutvůrcem právních předpisů. Článek 16 SFEU stanoví, že Parlament a Rada určují pravidla ochrany fyzických osob při zpracovávání osobních údajů orgány, institucemi, agenturami a jinými subjekty Unie a členskými státy, pokud vykonávají činnosti spadající do oblasti působnosti práva Unie.

#### 2. Strategické směry pro prostor svobody, bezpečnosti a práva

V návaznosti na program z Tampere (říjen 1999) a Haagský program (listopad 2004) schválila Evropská rada v prosinci 2009 víceletý program pro prostor svobody, bezpečnosti a práva na období 2010–2014 známý jako Stockholmský program. Ve svých závěrech z června 2014 definovala Evropská rada v souladu s článkem 68 SFEU strategické pokyny pro legislativní a operační plánování pro nadcházející roky v rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Jedním z klíčových cílů je lépe chránit osobní údaje v EU.

## B. Hlavní legislativní nástroje pro ochranu údajů

### 1. Listina základních práv EU

V článcích 7 a 8 Listiny základních práv Evropské unie se respektování soukromého života a ochrana osobních údajů uznávají jako úzce související, avšak samostatná základní práva.

### 2. Rada Evropy

#### a. Úmluva č. 108 z roku 1981

Prvním právně závazným mezinárodním nástrojem přijatým v oblasti ochrany údajů byla Úmluva Rady Evropy č. 108 ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů. Jejím účelem je zaručit každé fyzické osobě úctu k jejím právům a základním svobodám, a zejména k jejímu právu na soukromý život, se zřetelem k automatizovanému zpracování osobních údajů. Protokol, kterým se mění Úmluva, má za cíl rozšířit její působnost, zvýšit míru ochrany údajů a zlepšit její účinnost.

#### b. Evropská úmluva o ochraně lidských práv

Článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950 zakotvuje právo všech lidí na respektování jejich soukromého a rodinného života, jejich domova a jejich korespondence.

### 3. Stávající legislativní nástroje EU pro ochranu údajů

#### a. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) je použitelné od května 2018. Cílem pravidel je chránit všechny občany EU před porušováním soukromí a ochrany údajů ve světě, který je čím dál více založen na datech, a zároveň vytvořit jasnější a soudržnější rámec pro podniky. Mezi práva občanů patří požadavek jasného a výslovného souhlasu se zpracováním jejich údajů a právo obdržet jasné a srozumitelné informace o tomto zpracování; právo být zapomenut: občané mohou požádat, aby jejich údaje byly vymazány; právo na převedení údajů k jinému poskytovateli služeb (např. při přechodu z jedné sociální sítě na jinou) a právo dozvědět se, že byly jejich údaje napadeny hackery. Nová pravidla platí pro všechny podniky působící v EU, včetně těch, které jsou usazené mimo ni. Dále lze uložit firmám, které tato pravidla poruší, nápravná opatření, například varování a pokyny nebo pokuty.

Dne 25. července 2024 předložila Evropská komise svou „Druhou zprávu o uplatňování obecného nařízení o ochraně osobních údajů“. Dne 16. července 2025 uspořádala Komise v Bruselu dialog o provádění týkající se uplatňování GDPR. Tento dialog navázal na iniciativy, jako je souhrnný návrh Komise na osvobození subjektů s méně než 750 zaměstnanci od povinnosti vést záznamy podle GDPR.

V roce 2023 navrhla Komise nové nařízení o procesních pravidlech GDPR, jehož cílem je zefektivnit spolupráci mezi úřady pro ochranu osobních údajů při prosazování GDPR v přeshraničních případech. Nařízení stanoví procesní pravidla, která musí úřady pro ochranu osobních údajů dodržovat při uplatňování GDPR v případech, které se

týkají fyzických osob ve více než jednom členském státě. Dne 21. října 2025 schválil Parlament nová pravidla, která mají urychlit přeshraniční prosazování GDPR, a vyjasnit tak příslušné postupy a práva.

**b. Směrnice o prosazování práva v oblasti ochrany údajů**

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV vstoupila v platnost v květnu 2018. Tato směrnice chrání základní právo občanů na ochranu údajů pokaždé, kdy donucovací orgány používají osobní údaje. Zajišťuje řádnou ochranu osobních údajů obětí, svědků a osob podezřelých z trestných činů a usnadňuje přeshraniční spolupráci v boji proti trestné činnosti a terorismu. Dne 25. července 2022 zveřejnila Evropská komise svou opožděnou zprávu o uplatňování a fungování směrnice o prosazování práva. Po ní následovala hodnotící studie obsahující kritické posouzení provádění směrnice o prosazování práva, kterou zadal Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (LIBE)

**c. Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích**

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických telekomunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) byla pozměněna směrnicí 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009. Zabývá se citlivou otázkou uchovávání údajů, která byla opakovaně projednávána Soudním dvorem Evropské unie (SDEU), jenž v této záležitosti přijal řadu rozsudků, například rozsudek z roku 2020, kdy prohlásil, že unijní právo vylučuje obecné a nediskriminační uchovávání provozních a lokalizačních údajů.

Dlouho se projednával návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady z roku 2017 o respektování soukromého života a ochraně osobních údajů v elektronických komunikacích a o zrušení směrnice 2002/58/ES (nařízení o soukromí a elektronických komunikacích). Odborníci Parlamentu uvedli, že by měl odolat snahám Rady vyloučit použitelnost evropských zásad ochrany údajů.

V únoru 2025 Komise ve svém pracovním programu na rok 2025 uvedla, že stáhne návrh nového nařízení o soukromí a elektronických komunikacích (nahrazující stávající směrnici o soukromí a elektronických komunikacích). V červenci Komise stažení schválila a poté bylo dne 6. října zveřejněno v Úředním věstníku. Stávající směrnice o soukromí a elektronických komunikacích a její vnitrostátní prováděcí předpisy zůstávají v platnosti:

**d. Nařízení o zpracování osobních údajů orgány a institucemi Unie**

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001 a rozhodnutí č. 1247/2002/ES vstoupilo v platnost dne 11. prosince 2018.

### e. Články o ochraně údajů v legislativních aktech týkajících se specifických odvětví

Kromě výše uvedených hlavních legislativních aktů o ochraně údajů obsahují zvláštní ustanovení o ochraně údajů rovněž legislativní akty týkající se konkrétních odvětví. Jedná se například o:

— článek 13 (o ochraně osobních údajů) směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/681 ze dne 27. dubna 2016 o používání údajů jmenné evidence cestujících (PNR) pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti,

— článek 4 (o shromažďování údajů) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/12 ze dne 19. prosince 2024 o shromažďování a předávání předběžných informací o cestujících pro posílení a usnadnění kontrol na vnějších hranicích a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2025/13 ze dne 19. prosince 2024 o shromažďování a předávání předběžných informací o cestujících pro prevenci, odhalování, vyšetřování a stíhání teroristických trestných činů a závažné trestné činnosti,

— kapitolu VI (o zárukách ochrany údajů) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol),

— kapitolu VIII (o ochraně údajů) nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce,

— kapitolu II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci), která zakazuje řadu postupů UI zahrnujících konkrétní použití dat, zatímco kapitola III ukládá povinnost provádět u vysoce rizikových systémů UI posouzení vlivu na ochranu osobních údajů.

## 4. Hlavní ujednání EU v oblasti transatlantického předávání údajů

### a. Sdílení obchodních údajů: rozhodnutí o odpovídající ochraně a rámec EU–USA pro ochranu údajů

Podle článku 45 obecného nařízení o ochraně osobních údajů má Komise pravomoc rozhodnout, zda určitá třetí země zajišťuje odpovídající ochranu údajů, ať už na základě jejích vnitrostátních právních předpisů nebo mezinárodních závazků, které uzavřela.

Zatímco předávání údajů mezi EU a Spojenými státy exponenciálně vzrostlo, přičemž ve Spojených státech převládá soukromá online reklama a sledování, přijal Parlament řadu usnesení, v nichž vyjádřil obavy ohledně transatlantických toků údajů. Především se domníval, že rozhodnutí o štítu mezi EU a USA pro ochranu osobních údajů neposkytuje dostatečnou míru ochrany požadovanou podle unijního práva, přičemž SDEU opakovaně zrušil rozhodnutí Komise o odpovídající ochraně týkající se USA (viz jeho rozsudky z roku 2015 o „bezpečném přístavu" ve věci Schrems a z roku 2020 o štítu mezi EU a USA pro ochranu osobních údajů ve věci Schrems II).

Navzdory nedostatečné reformě režimu ochrany údajů v USA dosáhla Komise další dohody s USA a předložila návrh nového rámce EU–USA pro ochranu osobních

údajů. Na popud Výboru LIBE ze dne 11. května 2023 přijal Parlament usnesení o odpovídající ochraně poskytované rámcem EU–USA pro ochranu osobních údajů, v němž dospěl k závěru, že rámec EU a USA pro ochranu osobních údajů nevytváří zásadní rovnocennost úrovně ochrany, a vyzval Komisi, aby pokračovala v jednáních se svými americkými protějšky, ale aby se zdržela přijímání zjištění o odpovídající ochraně, dokud nebudou plně provedena všechna doporučení uvedená v usnesení Parlamentu a ve stanovisku Evropského sboru pro ochranu osobních údajů (EDPB).

Komise přijala svůj třetí rámec EU–USA pro ochranu osobních údajů dne 10. července 2023. Tribunál ve svém rozsudku ze dne 3. září 2025 (Věc T-553/23 Latombe v. Evropská komise) zamítl žalobu na neplatnost rozhodnutí o odpovídající ochraně rámce EU-USA pro ochranu údajů, čímž zachoval jeho platnost. Tribunál ve své tiskové zprávě potvrdil, „že ke dni přijetí sporného rozhodnutí Spojené státy americké zajistily odpovídající úroveň ochrany osobních údajů předávaných z Unie organizacím v této zemi".

### b. Zastřešující dohoda mezi EU a USA

Podle postupu souhlasu se Parlament podílel na schvalování dohody mezi USA a EU o ochraně osobních informací týkajících se prevence, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů, známé jako „zastřešující dohoda". Cílem dohody je zajistit vysokou úroveň ochrany osobních údajů, jež jsou sdíleny v rámci transatlantické spolupráce pro účely vymáhání práva, konkrétně boje proti terorismu a organizované trestné činnosti.

### c. Program EU–USA pro sledování financování terorismu (TFTP)

EU uzavřela dvoustrannou dohodu s USA o zpracovávání a předávání údajů o finančních transakcích z EU do USA pro účely Programu pro sledování financování terorismu.

### 5. Orgány EU pro dohled nad ochranou údajů

Evropský inspektor ochrany údajů (EIOÚ) je nezávislým kontrolním orgánem, který zajišťuje, aby orgány a instituce EU plnily své povinnosti v oblasti ochrany údajů. Hlavními povinnostmi evropského inspektora ochrany údajů jsou dohled, konzultace a spolupráce. EIOÚ prošetřuje stížnosti a poskytuje poradenství ohledně politik a právních předpisů, které ovlivňují soukromí. Cílem EIOÚ je rovněž zvýšit povědomí o rizicích a chránit práva a svobody lidí při zpracování jejich osobních údajů.

Evropský sbor pro ochranu osobních údajů (EDPB), bývalá pracovní skupina podle článku 29, má status orgánu EU s právní subjektivitou a pomáhá mu nezávislý sekretariát (poskytován EDPB). Členy sboru jsou vnitrostátní orgány dohledu členských států EU, evropský inspektor ochrany údajů a Komise. Evropský sbor pro ochranu údajů má rozsáhlé pravomoci: rozhoduje o sporech mezi vnitrostátními orgány dohledu a poskytuje poradenství a vydává pokyny ohledně hlavních konceptů obecného nařízení o ochraně osobních údajů a směrnice o prosazování práva v souvislosti s ochranou údajů.

## ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Parlament, který si ochranu soukromí stanovil jako politickou prioritu, sehrává při utváření právních předpisů EU v oblasti ochrany osobních údajů klíčovou roli. Podle

řádného legislativního postupu se mimoto podílí na reformě ochrany údajů na rovnocenné úrovni s Radou.

Parlament v řadě svých usnesení vyjádřil pochybnosti, pokud jde o odpovídající úroveň ochrany poskytované občanům EU v rámci „bezpečného přístavu" mezi EU a USA, a tudíž i v rámci štítu mezi EU a USA pro ochranu osobních údajů. Řízení ve věci Schrems II vedlo ke zrušení prováděcího rozhodnutí Komise (EU) 2016/1250 o odpovídající úrovni ochrany poskytované štítem EU–USA na ochranu soukromí, neboť existovaly obavy z toho, že dohledová pravomoc vlády USA není omezena, což však právo EU vyžaduje, a že občané EU nemají k dispozici účinné opravné prostředky. V reakci na to přijal Parlament usnesení, v němž vyjádřil politování nad tím, že Komise postavila vztahy se Spojenými státy před zájmy občanů EU.

V návaznosti na návrh Výboru LIBE přijal Parlament dne 11. května 2023 usnesení o odpovídající ochraně poskytované rámcem EU–USA pro ochranu osobních údajů, v němž dospěl k závěru, že rámec EU a USA pro ochranu osobních údajů nevytváří zásadní rovnocennost úrovně ochrany, a vyzval Komisi, aby pokračovala v jednáních se svými americkými protějšky, ale aby se zdržela přijímání zjištění o odpovídající ochraně, dokud nebudou plně provedena všechna doporučení uvedená v usnesení a ve stanovisku EDPB. Komise přijala rozhodnutí o rámci EU–USA pro ochranu osobních údajů dne 10. července 2023.

Parlament opakovaně odsoudil postupy USA v oblasti sledování. V září 2001 přijal usnesení o existenci globálního systému ECHELON pro odposlech soukromé a obchodní komunikace. V návaznosti na zjištění Edwarda Snowdena přijal Parlament v březnu 2014 usnesení o programu agentury NSA (USA) pro sledování a subjektech členských států pro sledování a v říjnu 2015 pak navazující usnesení.

Parlament zřídil vyšetřovací výbor pro prošetření používání špionážního softwaru Pegasus a ekvivalentního špionážního softwaru v členských státech EU (PEGA). Výbor PEGA, jemuž předsedal poslanec EP Jeroen Lenaers, důkladně prošetřil využívání špionážního softwaru k sledování členů opozice, novinářů, právníků a aktivistů občanské společnosti, jakož i to, jak tyto praktiky ovlivňují demokratické procesy a individuální práva v EU. Během svého šetření tyto záležitosti konzultoval s předními akademickými pracovníky, odborníky z praxe a orgány v EU i na celém světě. Tematická sekce Parlamentu připravila zprávy o pracovních cestách Výboru PEGA do Polska, Řecka a Kypru. Dne 8. května 2023 odhlasoval výbor PEGA schválení své závěrečné zprávy (zpravodajka: poslankyně Sophia in 't Veldová) týkající se vyšetřování údajných porušení a nesprávného úředního postupu při uplatňování práva EU v souvislosti s používáním špionážního softwaru Pegasus a ekvivalentního špionážního softwaru, která mimo jiné obsahuje doporučení zřídit technickou laboratoř EU pro výzkum a monitorování používání špionážního softwaru vůči občanům EU. Doporučení Parlamentu Radě a Komisi v návaznosti na zprávu Výboru PEGA bylo přijato na plenárním zasedání dne 15. června 2023. Komise však na doporučení včas nereagovala a pilotní projekt technické laboratoře EU, který poslanci Parlamentu navrhli, zablokovala. V listopadu 2023 přijal Parlament navazující usnesení o nedostatečné legislativní reakci Komise na usnesení vyšetřovacího výboru PEGA a v červnu 2025 uspořádal také rozpravu o aktuálním stavu a následných opatřeních dva roky po doporučeních výboru PEGA a nezákonném používání špionážního softwaru.

Dne 13. března 2024 přijal Parlament legislativní usnesení k návrhu nařízení, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci). Nařízení (EU) 2024/1689, přijaté dne 13. června 2024, stanoví povinnosti pro systémy a poskytovatele AI na základě jejich potenciálních rizik a dopadů. Systémy AI považované za jasnou hrozbu pro základní práva lidí (včetně ochrany údajů) budou zakázány. Akt o umělé inteligenci vstoupil v platnost dne 1. srpna 2024. Většina pravidel aktu o umělé inteligenci začne platit dne 2. srpna 2026.

Parlament zadal řadu výzkumných studií, aby si zajistil vědecký základ pro svou legislativní činnost na pozadí technologického vývoje a ochrany údajů, mimo jiné studii o dopadu obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) na umělou inteligenci, studii o biometrickém rozpoznávání a detekci chování, o předběžných informacích o cestujících (API) – Analýza návrhů Evropské komise týkajících se reformy právního rámce API, a studii o právu a IKT.

Parlament přezkoumá nadcházející politické iniciativy a legislativní návrhy týkající se uchovávání údajů, šifrování a zákonného zachycování údajů, které Komise oznámila ve svém „plánu účinného a zákonného přístupu k údajům pro účely vymáhání práva“ zveřejněném dne 24. června 2025, a bude o nich hlasovat.

Mariusz Maciejewski / Alessandro Davoli
04/2026